

Litt hippie, litt Pippi

Kristin Oudmayer (41)

Forfatter, samfunnsdebattant og foredragsholder. Hun er utdannet miljøterapeut og jobber til daglig som fagansvarlig for prosjektet «Den ene» i Unicef. Kristin har bakgrunn fra voksenpsykiatrien ved Blakstad og Lier sykehus med blant annet oppfølging av barn som pårørende. Hun har selv vokst opp i et hjem preget av en far som misbrukket alkohol og hadde psykiske problemer. På barneskolen ble hun mobbet, og som voksen begynte hun å blogge om temaet. Hun har skrevet bøkene *Fordi jeg fortjener det?* og *Du er viktigere enn du tror*, om forebygging av mobbing blant barn. Kristin bor i dag i Asker med mannen Fredrik Johnsen og barna Henriette (15) og Josefine (17) fra første ekteskap.

Hun vokste opp i en hippiefamilie på 1970-tallet med en far som drakk tett i perioder. Det var ingen selvfølge at det skulle gå bra for Kristin Oudmayer. Heldigvis var noen dører alltid åpne. Siden den gang har forfatteren og samfunnsdebattanten skaffet seg nøkler til flere.

Tekst Emma Therese Hansen Foto Nina Ruud

SAMFUNNSDEBATTANT: Hun har holdt over 200 foredrag for foreldre og pedagoger. Kristin Oudmayer er opptatt av at voksne må se bakenfor «Det vanskelige barnet». Barn er ikke vanskelig. Barn har det vanskelig.

En fargerik kjole med røde kirsebær vandrer nedover Markveien på Grünerløkka i Oslo. Mørke, viltre krøller danser i takt med svart-hvite joggesko. Et pust av Pippi og noe deilig barnslig brer seg i luften. En port står på gløtt og vi sniker oss inn i bakgården, inn i en hemmelig hage. På benken bortenfor buegangen sitter en lettere beruset mann og småprater med en baby som lar seg sjarmere. Førte år tidligere, i en bygård et lite steinkast unna, var dette Kristins lille verden. Hun minnes vinduene som sto på vidt gap og folk som fulgte med på barna. Ikke bare egne, men også andres. Det måtte en hel bygård til for å oppdra et barn. Eller i hvert fall en håndfull gode naboer.

Listet meg rundt på tærne

Det var en salig blanding av unge og gamle som bodde i bygården, og det var alltid noen som hang ut av vinduet og fortalte om det siste som hadde skjedd. Jeg følte at menneskene var åpne, inkluderende og ville hverandre vel. Det var alltid noen å prate med og noen å besøke. Barn var med på alt, fra demonstrasjonstog til fester, og jeg kjente mange voksne som jeg likte å være sammen med. De representerte trygghet og stabilitet. Det handlet nok mye om min personlighet og den ustabile situasjonen hjemme hos oss.

Moren min var 18 år da hun fikk meg, faren min var ti år eldre. Jeg husker at de kledde seg fargerikt. Moren min gikk i tunika, hadde langt hår og midtskill, mens faren min hadde mye hår til å være mann. De levde åpent i forhold til andre mennesker og var veldig samfunnsengasjerte. De ville forandre verden. Andre voksne syntes det var spennende å være sammen med dem, og foreldrene mine stilte alltid opp hvis folk hadde problemer. Det var alltid en madrass, alltid en løsning.

På veggene hjemme hang plakater med «Nei til atomvåpen» og Che Guevara. Jeg har minner fra to demonstrasjonstog jeg deltok i som barn, et 8. mars-tog og en demonstrasjon mot atomvåpen, der jeg satt i barnevogn. Det ble tatt et bilde av meg og jeg havnet på forsiden av en avis. Farfar ble utrolig forbannet. Han ville ikke ha et barnebarn som frontet den saken!

Foreldrene mine var også opptatt av musikk og hadde en vanvittig stor samling av LP-plater. De satt ofte hjemme med andre voksne og lyttet til musikk, drakk og festet. For meg var alt dette veldig naturlig. Men faren min hadde psykiske problemer og drakk mye i perioder. Han

gjorde noen forsøk på å jobbe, men var mye hjemme og jeg var en del alene sammen med ham. Jeg hadde et godt og nært forhold til ham som liten. Han var karismatisk, kunnskapsrik og flott når han ikke drakk. Men jeg husker stemningen som kunne gå fra lys og spennende til mørk og usikker. Jeg brukte mye energi på å tolke signalene. Jeg visste aldri om det ble en lys eller mørk dag hjemme. Jeg listet meg ofte rundt på tærne og var redd for at han skulle bli lei seg. På den måten ble jeg selvgående på godt og vondt.

Pippi på Parkteatret

Uteserveringen på Olaf Ryes plass på Grünerløkka var hakket brunere da Kristin satt der med faren sin som liten jente. Som voksen har Kristin Oudmayer forsonet seg med barndommen og funnet en måte hun kan hjelpe andre på. Gjennom jobben som fagansvarlig for prosjektet «Den Ene» i Unicef og som forfatter av flere bøker om mobbing, har hun holdt over 200 foredrag for pedagoger, foreldre, fengselsfugler og folk flest. Budskapet er krystallklart: Voksne må være rausere nok til å se alle barn, slik hun selv ble sett i sin tid. Det reddet henne. Det kan redde enda flere.

Åpne dører

Vegg i vegg med oss bodde Elisabeth og Paul. De var på samme alder som faren min og de visste at han drakk. De hadde sett at han kunne bli veldig sint og at han ikke alltid behandlet moren min så bra. Jeg kunne komme til dem for å tegne eller lage mat, og jeg følte jeg inngikk i deres husholdning. Døren var alltid åpen. Sønnen deres, Anders, var fem år yngre enn meg og han var som en lillebror. Jeg husket aldri at det ikke passet at jeg kom. Jeg var ikke et barn som måtte snakke om problemene hjemme, men jeg trengte å ha friminutter sammen med andre mennesker. Hjemmet til Paul og Elisabeth var det viktigste fristedet mitt. Mye senere skulle Paul bli stefaren min, siden moren min giftet seg med ham noen år etter skilsmissem fra far.

Jeg husker også Lene og hennes familie. De inngikk ikke i hippie-familien og hadde en annen stil. Lene var to-tre år eldre enn meg og la sin elsk på meg. Hun tok meg med på mye og hadde masse omsorg i seg.

Da jeg var seks år gammel, fikk jeg en bror. Det var helt forferdelig. «Du gleder deg vel?» spurte alle. Men jeg gjorde ikke det. Jeg følte en veldig stor sorg og at han kom og forstyrret mitt nære forhold til moren min. Jeg trengte nok henne for meg selv på grunn av situasjonen med faren min. Lillebroren min ble en stor konkurrent og det var kjempetøft. Jeg ville bare at han skulle forsvinne.

Etter hvert ville moren min ut av samlivet med faren min. Hun

«Selv om man kan føle seg nede for telling, så finnes det håp. Jeg har hatt voksenpersoner som ikke har latt meg falle ned i elendigheten.»

planla lenge hvordan hun skulle avslutte forholdet. Jeg visste ingenting før morfaren min en dag kom og hentet oss med bil og tilhenger og tok oss med hjem til Tranby. Vi fikk ikke med oss så mye. Jeg husker godt bilturen og at boblevesten som tanten min hadde sydd blåste av flyttelasset underveis. Å miste den var det tristeste. Ellers følte jeg bare lettelse og at jeg endelig var trygg.

Det var meningen at jeg skulle være annenhver helg hos faren min, men det ble aldri noe regelmessig. Han ble invitert til skoleavslutninger, men dukket aldri opp. Han faset seg til slutt helt ut av livet mitt. I dag har vi ingen kontakt.

Berørt

Kristin Oudmayer er munnrappt og dønn ærlig. Sårbarhet opptar henne og hun er ikke redd for å dele opp- og nedturen, både egne og andres. Når hun forteller om jenta som aldri hadde opplevd å bli strøket kjærlig over kinnet før mammaen til en klassevenninne en dag tar ansiktet hennes mellom hendene og sier: «Du er ei fin jente, du!», blir man berørt. Denne enkle handlingen gjorde at jenta kom seg gjennom den vanskelige barndommen.

– Hva har barndommen din lært deg?

– Selv om man kan føle seg nede for telling, så finnes det håp.

Jeg har hatt voksenpersoner som ikke har latt meg falle ned i elendigheten. Jo eldre jeg blir, jo mindre redd er jeg for utfordrende perioder. Jeg klarer mer enn jeg tror.

Flyttingen fra faren på Grünerløkka til en toroms på Tranby i Lier i Buskerud, var likevel tøff. Syvåringen med brusende hår og slengbukser med lilla heklelapper passet plutselig ikke inn i nabolaget. Bak lukkede dører hvisket man.

Et vandrende sirkus

Vi var et vandrende sirkus. Moren min var fortsatt hippie og dessuten en pen alenemor på 25 år. Her bodde det ingen andre skilsmissemfamilier og det var ingen som hang ut av vinduet. Mange pratet om oss og ikke med oss og dette merket jeg.

Jeg hadde gledet meg til å begynne på ny skole, men det ble en brå overgang. Jeg følte at jeg skilte meg ut med fargerike og flagrende klær, hår til rumpa og utstående tenner. Jeg fikk mye uønsket oppmerksomhet på grunn av utseendet mitt. Det var et stort sjokk, for jeg hadde tidligere følt at mange likte meg. Heldigvis skjønte besteforeldrene mine hva jeg trengte. De kjøpte noen ordentlige joggesko til meg. En sykkel. De ga meg ting som andre hadde. Det betydde utrolig mye for meg på den tiden.

HIPPIEFAMILIEN: Kristin Oudmayers oppvekst i en hippiefamilie på Grünerløkka på 1970-tallet har preget henne hele livet. Som miljøterapeut og fagansvarlig for Unicefs prosjekt «Den ene» er hun ikke redd for å bruke egne opplevelser for å hjelpe andre.

På skolen stilte jeg mange spørsmål og andre syntes nok jeg var litt krevende. Jeg møtte en del avvisning fra læreren min som sa: «Det må være noe galt med Kristin, hun stiller så mange spørsmål». Læreren kontaktet en psykolog, som konkluderte med at jeg var veldig ressurssterk og moden for alderen.

Jeg var et ensomt barn i mange år og skrev dagbok for å bearbeide alt. Da moren min skjønte det, og etter hvert fikk mer overskudd etter en tøff tid, meldte hun seg som frivillig på Juniorklubben. Det var et smart og viktig grep. Moren min var åpen og liberal og etter hvert måtte de andre voksne ta stilling til henne. Skravledamene ble nysgjerrige, de kom hjem til henne og de betrodde seg til henne. Dørene åpnet seg igjen og jeg følte jeg hørte til.

Datteren mobbet

Da Kristins yngste datter, Henriette, ble mobbet på barneskolen, gjenopplevde hun sitt eget mareritt. Fra å være en populær og lykkelig jente med mange venner i barnehagen, ble skolehverdagen for datteren helt annerledes. Utfrysing, latterliggjøring og fysisk mobbing. For en mor som selv ble mobbet, var det ekstra sårt.

– Jeg så ingen tegn før jeg skulle kjøre henne til en bursdag. Da kom hele historien. Jeg ble så sjokkert og det var som å få bakken revet bort under seg. Så ble jeg sint på meg selv. Jeg av alle burde jo ha forstått. Men man ser det man vil se. Henriette hadde skjønt

«En av de største utfordringene er alle de foreldrene som ikke har barn i trøbbel.»

at det betydde noe for meg og faren hennes at hun hadde mange venner da hun gikk i barnehagen og hadde derfor ikke sagt noe. Hun tok hensyn til meg og pappaen sin og var redd for at vi skulle bli lei oss, og akkurat det var vanskelig å komme over.

– Følte du skam?

– Jeg følte skam på flere plan. Jeg hadde jo opplevd dette selv. Hva galt har jeg gjort som har latt dette gjenta seg? tenkte jeg. Jeg følte jeg hadde sviktet som mor. Vi bodde dessuten i et ressurssterkt område med mye penger og høyt utdannede mennesker. Jeg følte at alle andre var så vellykket. Det var vanskelig å møte andre foreldre. Jeg unngikk mammakvelder, for jeg skammet meg og følte de var så annerledes.

Når hun ser tilbake, skjønner hun ikke helt hvordan familien greide å komme seg igjennom denne vanskelige tiden.

– Jeg brukte utrolig mange krefter på å sende henne til skolen hver dag, og jeg prøvde å holde håpet oppe. Jeg var helt utslitt, ble sykmeldt og det gikk ut over samlivet. Alt dreide seg om å komme seg igjennom dagene, men jeg var samtidig opptatt av at mobbingen ikke skulle være hele livet, så jeg sørget for møter med andre barn, bygget nettverk og forsøkte å fjerne fokus på problemene.

Eldstedatteren Josefine, som klarte seg bra på skolen, sa på et tidspunkt: «Det er aldri noe spesielt med meg».

– Jeg er glad hun sa ifra. Det ga oss muligheter til å åpne øynene. I etterkant ser jeg at vi burde snakket mer med Josefine. Det ville vært enklere.

Det tok noen år før alt ordnet seg for Henriette. Det viste seg at det var mange på trinnet som hadde det vondt. I dag bruker hun egne erfaringer og har flere ganger uttalt seg i media, blant annet om det sterke kroppsfokuset mange ungdommer opplever i dag. Som mor, så datter.

Ble stemplet som taper

Da jeg var 11–12 år overhørte jeg en voksen som jeg likte si: «Det kommer aldri til å bli noe av Kristin» og det var sjokkerende å høre, for da hadde jeg fått det mye bedre. Jeg ble utrolig lei meg, men bestemte meg for at hun aldri skulle få rett. Med min bakgrunn, så kunne ting fort ha gått galt og alle ville ha forstått hvorfor. Derfor var det ekstra bra at moren min var så tydelig. Jeg måtte ta meg sammen hvis jeg var i ferde med å gi meg over i selvmedlidenhet.

På ungdomsskolen møtte jeg for første gang lærere som trodde på evnene mine og som syntes det var greit å være nysgjerrig. Det ga meg ny selvtillit.

Foreldre har et ansvar

Kristin har et nært forhold til Simon Flem Devold, som døde tidligere i år. I Aftenposten-spalten «På skrås» møtte han barn med respekt i nærmere tredivye år.

– Jeg har møtt både Stoltenberg og Kongen, men første gang jeg møtte Simon, ble jeg så rørt. Vi hadde en fin samtale om hvor inspirerende han har vært og om hans viktige stemme i samfunnet vårt.

Flem Devold var involvert i «Den Ene»-prosjektet som Kristin leder og han har fått Unicefs ærespris for sitt arbeid med barn. Han lærte også voksne hvordan man skal møte barn. For å få bukt med mobbingen, må alle voksne på banen.

– Foreldre har et ansvar. Problemet er for stort til at skolen alene kan håndtere det. En av de største utfordringene er alle de foreldrene som ikke har barn i trøbbel. For mange blir det viktig først når man selv står med begge beina i det.

Voksne må blant annet lære seg å se bakenfor «det vanskelige barnet», mener Kristin. For barn er ikke vanskelig. Barn har det vanskelig.

– Alle kan ikke være Simon, men alle burde ha en Simon i livet sitt, som kan se dem når de har det vanskelig. De aller fleste voksne ser barn som strever. Men det hjelper ikke bare å tenke gode tanker. Man må handle.

For Kristin var moren en klippe. Hun stilte krav til datteren og dyttet henne videre mot toppen når steinrasene gikk.

– Moren min har vært avgjørende for meg. Hun tok valget om å flytte fra faren min og til tross for alle utfordringene de første årene, så stilte hun krav til meg. Hun gikk foran som et godt eksempel og det viktigste; hun lot meg aldri bli i en offerrolle. Hun forventet ting av meg og viste meg muligheter.

Nøkkelknipper med makt

Kristin drømte lenge om å bli psykolog og leste Freud da hun gikk på ungdomsskolen. Som 18-åring ville hun redde verden og begynte å ta vakter i psykiatrien. I 18 år, ved siden av studier og familieliv, arbeidet hun både med unge og på lukket avdeling, deretter med oppfølging av barn som pårørende. Det var et tøft miljø, med mye fokus på grensesetting og der nøkkelknippet ble et symbol på skillet mellom pasient og behandler.

– Jeg har aldri vært redd for å være nær. Det har aldri handlet om å få svar på egne problemer, men jeg har sett at mine erfaringer har hatt en mening. Det å kunne møte dem litt på veien, betyr mye for pasienten, og det gjorde jobben min lettere. Jeg har vokst opp med psykiatri og rus tett på livet det ble veldig meningsfullt å ha den bakgrunnen jeg hadde selv. Jeg vet hvordan det kan være og jeg har vært med å bygge gode relasjoner for andre. Det er noe med å vise et menneskelig ansikt oppi det hele. Fortsatt skriver tidligere pasienter til meg.

Kristin har fortsatt mye på hjertet og snakker pasientenes sak når hun kan. For tiden skriver hun på en roman med handling fra psykiatrien. Skrivningen er og har alltid vært en viktig del av livet hennes. Drømmene også.

DATTEREN MOBBET: Da Kristins egen datter, Henriette, ble mobbet på barne-skolen, gjentok historien seg. Det var en vanskelig tid for hele familien. På fritiden sørget Kristin for å bygge nye nettverk for datteren. Selv følte hun skam og hadde vanskeligheter med å møte andre foreldre.

Små nøkler, store rom

Lik Pippi Langstrømpe hadde hun et rikt indre sjelsliv allerede som barn. Hun levde seg inn i andre verdener og søkte tilflukt i fantasier. Det var en fin flukt fra vanskelige følelser. Hun drømmer fortsatt.

– Når jeg dagdrømmer tenker jeg på steder og samtaler jeg har hatt – og bruker tid til å fordøye alt. Jeg trenger en del tid alene. Jeg må få tenkt nok.

Hun blogger mindre enn før, men snakker desto mer.

– Jeg snakker mye i mediene – og blir ferdignakka.

Men familien er langt ifra taus. Begge døtrene er politisk aktive og Kristin har selv fått merkelappen «verdensmester i argumentasjon» påklistret. Med et twitternavn som @vrangest er det kanskje ikke så rart at det diskuteres heftig rundt kjøkkenbordet.

– Hjemme hos oss er som å bo i Politisk kvarter. Det er intenst.

Det er lett å glemme seg selv når man snakker på vegne av andre. Grensesetting er vanskelig. Kristin jobber med saken.

– Jeg har lang erfaring med ikke å sette meg selv først. Det er et resultat av oppveksten min. Mye er bra med det, men det har også sin pris. Veldig mange tar direkte kontakt og med sosiale medier når man deg overalt. Det er vanskelig å sette grenser.

Etter hvert har hun blitt flinkere til å si ifra. En dag ble hun skjelt ut av en taxisjåfør. Det ble et slags vendepunkt.

– Det var en viktig erfaring at jeg kunne bli sint og at jeg ikke var redd for å si ifra på egne vegne. Det å sette grenser for seg selv og å være en som sier tydelig ifra er noe både barn og voksne må øve på.

Kristin Oudmayer lukker porten før hun går videre oppover gaten. Hun har etterlatt seg små nøkler til store rom. Et knippe sterke historier. Det finnes håp, slik det fantes for Pippi. For noen så bakenfor fregnene og de frekke flettene; Tommy og Annikas foreldre. ●

Faren til Kristin Oudmayer er kjent med innholdet i dette intervjuet. Han bekrefter at han har hatt lite med datteren å gjøre etter at hun var syv år.

